Njegova nadzemaljska pojava jest utjelovljena apologija nastojanja oko liturgijske obnove i trajna potvrda, da nije dalek put od pobožnog proživljavanja liturgije do uzornog kršćanskog života i istinite svetosti.

Liturgijski rad dra Ivana Merza ima svoju trajnu vrijednost! U malo godina mnogo je učinio! »Consumatus in brevi explevit tempora multa«![76])

Dr FRA JURE RADIĆ

PROPOVIJED PO TAKSI

Ja sam iz kraja i iz dijeceze, gdje nema propovijedanja ni ispovijedanja po taksi. Nikada mi još nitko nije ni ponudio ni dao honorara, ako sam bio pozvan, da negdje propovijedam ili ispovijedam. Na godu, na mladoj misi, na trodnevnici, u korizmi. Nije mi nitko nudio novaca, ni kad bih ga zamijenio u kojoj crkvenoj funkciji. A nijesam ni ja nijednom od svećeničkih kolega ni nudio ni davao honorara, kad bi on mene zamijenio ili kad bih ga zamolio, da bude u mojoj crkvi, festivalni, propovjednik, celebrant ili jedan od svećenika iz asistencije. Ni za kakve crkvene, bogoslužbene, funkcije nitko nikada nije u nas ni zahtijevao ni uzimao takse: osim kad je ona bila propisana dijecezanskim taksovnikom, a na narudžbu vjernika (kod sprovoda i kod svečanog »Requiem«-a). Sve se je to klasiralo kao svećenička dužnost ili, u najmanju ruku, kao kolegijalna usluga i staleška, svećenička, solidarnost. Od vajkada je to u Bosni bilo tako.

No znao sam, i dosada, da svagdje, — na našemu nacionalno-crkvenom teritoriju, — nije bilo tako. U krajevima, gdje je kler uvijek bio siromašniji i, uglavnom, i živio samo od misa i od crkvenih funkcija, bilo je u običaju, da stranim svećenicima daju neki honorar, kad u drugoj crkvi ili župi propovijedaju, odnosno sudjeluju u funkcijama. Valjda je to išlo na račun crkvene blagajne, ili i sami vjernici podmirivali taj izdatak dobrovoljnim darivanjem, posebnim prilozima »ad hoc«. Ja to pozitivno ne znam.

Ipak, vrlo me je i iznenadilo i razočaralo, kad je jedan mladi svećenik (baš iz našega kraja) branio, u većem svećeničkom društvu, uzus taksiranja svećeničkih usluga i

[76]) Sap. 4, 13.

ispomoći kao posve normalan i praktično nuždan i jedino moguć. »Svagdje se tako radi. Točno je određeno, kolika je taksa za propovijed, za ispovijedanje, za pojedine funkcije u crkvi.« I stao je, paušalno, izbrajati dijeceze kod nas, gdje je to tako uređeno. »I u Austriji je tako. I u Njemačkoj. I u Americi!«

Nijesam baš posve doslovce uzeo tih njegovih apodiktičkih tvrdnji pod gotov groš. Znam, kako se lako, u ovakovim »domaćim« diskusijama, pretjeruje, generalizira, govori od oka i »od aršina«. Ne znam, ni je li baš sve tako u katoličkom inozemstvu, koje je on spominjao. Dok sam ja ondje boravio, — u mlađim godinama; prije decenija, — nije bilo tako. Nitko mi nije plaćao zamjene: dali bi mi samo intenciju, — ako je misa bila fiksirana. I dobio bih doručak.

Ali i ako je, danas, tako, ja iskreno kažem, da u tom ne gledam nikakva ideala. I da ne vidim ni najmanjega razloga, da se i mi za takvu, »poslovnu«, praksu oduševljavamo. »In hoc non laudo!« (1. Kor. 11, 22.).

Nije pastoralna mudrost u slijepom kopiranju onoga, što drugi rade: ona je u udubljivanju u Gospodinov mentalitet i u njegove evanđeoske metode; u biranju i selekciji; po specifičnim, nadnaravnim, kriterijima.

A po tim kriterijima takse su u crkvenom životu, uvijek, odiozna stvar. Vremena, kad su se one kultivirale, nijesu nikada bila vremena procvata crkvenog života. Previše zaudaraju po sistemu duhodarstvenog ureda i »kuće trgovačke« (Iv. 2, 16.). Nauče nas, da se previše uzdamo u financijsku organizaciju, a premalo u Providnost. »Poslovnost« u duhovnoj pastvi i u apostolatu nije nikada evanđeoska. Evanđelje voli milostinju i darivanje, nego dažbine i »decimae«. Farizeji su davali »desetinu od metvice i od kopra i od kima« (Mat. 23, 23.; Luk. 11, 42.); prvi kršćani nijesu: oni su dobrovoljno »metali pred noge apostolima« (Dj. Ap. 4, 34—37.), što su sami htjeli (Dj. Ap. 5, 4.; 1. Kor. 16, 2.; 2. Kor. 9, 5. 7.). Takse prave od nas činovnike, — a koji put i poreznike, — i ubijaju nam auktoritet. Uvijek je opasno vezati duhovno uz materijalno. Slabo će tko ozbiljno uzeti iz naših usta i žigosanje grijeha i veličanje pravde, ako s tim poveže predodžbu, da će nam za to, — odmah, čim siđemo s oltara, — kanuti dukat u džep. Ideal je uvijek u što većoj spontanosti i dematerijalizaciji evanđeoske propovijedi i pastoralne prakse.

Meni se čini, da »taksiranju« treba, — osobito sada iza koncila, — povući što uže granice. I u zemljama, gdje je, još odavna, uvedena i legalizirana praksa »oporezivanja« vjernika, koji dolaze u crkvu. A gdje to nije, treba kolikogod je moguće, izbjegavati, da se ona uvede. I u odnosu svećenika i vjernika, i u odnosu svećenika između sebe. Dosta nam je nevolje i glavobolje i sa stolarinskim i kancelarijskim taksama, a kamo li da još taksiramo i propovijedi, i sjedanje u ispovjedaonicu.

Dva bi principa trebalo, izgleda, postaviti na tom području:

Tko od svećenika ima već od drugdje pristojnu eksistenciju, morao bi sve usluge braći, — u propovijedanju i ispovijedanju, — činiti »gratis«: samo za Božju plaću; od ljubavi k dušama. Niti bi mu za to trebalo nuditi honorara, niti i ga on smio primati. Nature li mu ga silom, neka ga odmah, na licu mjesta, pokloni u neku dobru svrhu! I na velikim prošteništima dosta bi bilo svećenicima, koji pomažu u ispovijedanju i ceremonijama, platiti putne troškove i dati im dobru hranu, ali »satnica« i »dnevnica« ne bi trebalo nikome davati. A tko će, od svećenika, doći na koje prošteništе, mogao bi — ne bude li dosta susjeda i dobrovoljaca, — određivati Ordinarijat.

S druge strane svećenike, — a pogotovu redovnike, — koji svojom redovitom službom nijesu materijalno osigurani i kojima je, možda, to ispomaganje (misije, duhovne vježbe, zamjene) profesija, a, razumije se, i sve one među nama, koji su oskudni i potrebni, trebat će i ubuduće materijalno remunerirati: samo i to više u formi nadarivanja, a što manje u formi »takse« i »računa«; bez fiksnih mjerila, »oferti«, »ugovora« i »cjenika«; diskretno i više indirektno, nego direktno.

I još nešto! Sakramente i sakramentale treba postepeno osloboditi od svakog, — i indirektnog, — oporezovanja. Ne bi se smjele »naplaćivati« cedulje za ispovijed, pa ni za onu »korizmenu«; ne bi se smjelo n i š t a uzimati za »upis i ispis« pri krštenju i smrti; ne bi trebalo naplaćivati ni »krizmenih cedulja«; a najmanje predlagati, da se za jednu krizmenu cedulju ubire 500 dinara: gdje nam je, ljudi, duša? Troškove, koje u vezi s krizmom, biskupovim dočekom i drugim sličnim prilikama, nosi župnik ili župa, neka vjernici radije pokrivaju u neoficijelnoj formi: nekim paušalnim, dobrovoljnim, prinosom; u novcu ili u naravi.

Danas, sutra, morat će se, sigurno, ovom stvari pozabaviti i crkveno zakonodavstvo. I partikularno. I kod nas. Pa je dobro, da se na to unaprijed pomišlja i o tom govori. Ovaj članak samo je prvi prilog diskusiji o tom problemu. Jedna od ideja.

Uostalom, glavnu riječ treba da u tom ima svećenički idealizam. I apostolski instinkt. A progovorio je, on već i dosada, sto puta iz usta svećeničkih idealista. I iz usta onoga rimskog kardinala, koji je, pred godinu, dvije, kad su mu, iza propovijedi ili funkcije, htjeli da na crkvenim vratima ture u ruke honorar u kuverti, rekao: »Ni kao mlad svećenik nijesam nikada primio za propovijed honorara. Ne ću ni sada kao kardinal!« I iz usta onoga našega biskupa, koji je, rezolutno i opetovno, otklonio sugestiju, da se i na prošteništima u njegovoj dijecezi daju svećenicima, — pastoralcima, — dnevnice i satnice za ispovijedanje. U koliko, na prošteništima pada dobrovoljnih darova, najbolje ih je upotrijebiti, dijelom za bolju organizaciju i financiranje hodočašća i uljepšavanje svetišta, a dijelom za opće, dijecezanske, crkvene i karitativne, potrebe.

Ima to i svoj pastoralni raison. Nitko ne može poreći, da se puno i samosvjesnije i auktoritativnije propovijeda, — propovijeda, ali i piše, — kad čovjek zna, — i kad ljudi znadu, — da materijalni interes onoga, koji govori ili piše, ne igra pritom nikakve uloge.

Propovijed po taksi sve je prije nego apostolski i pastoralni ideal!

Dr Č. Č.

PAR PRAKTIČNIH ZAKLJUČAKA IZ SABORSKOG DEKRETA O EKUMENIZMU

Ograničit ću se samo na ono što bismo za sjedinjenje kršćana mogli učiniti mi svećenici, sami i preko svojih vjernika, i što se usuđujemo za to očekivati od svojih nadpastira.

1) Iza kako dekret o ek. veli: »Moramo od Duha moliti milost iskrenog odricanja, poniznosti i krotkosti u službi i bratske darežljivosti srca prema drugima« (7) nastavlja: »Ova se opomena posebno tiče onih koji su promaknuti u sveti red upravo zato, da se nastavlja Kristova misija, koji dođe među nas da služi a ne da mu služe (Mt 20, 28)«. Ne radi se tu samo o neprestanom našem opće-